

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
Навчально-науковий інститут управління, економіки та
природокористування
Кафедра фінансів та обліку**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор навчально-наукового інституту

Володимир ГОРНИК

(підпис)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОВЕДІНКОВІ ФІНАНСИ

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

галузь знань 07 Управління та адміністрування

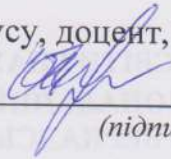
спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування

форма навчання денна, заочна

КИЇВ 2025

РОЗРОБНИК силабусу, доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку

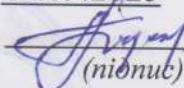

(підпис)

Ольга ПИЛИПЕНКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри *фінансів та обліку*

Протокол № 2 від 25.09.2025

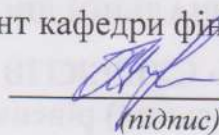
Завідувач кафедри

(підпис)

Анатолій ПУТІНЦЕВ

Гарант освітньо-професійної програми *Фінанси, банківська справа та страхування*

доцент, к.е.н., доцент кафедри фінансів та обліку

(підпис)

Ольга ПИЛИПЕНКО

Рецензії/відгуки (зазначити від кого, за наявності)

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну	
1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Поведінкові фінанси
2. Статус навчальної дисципліни	вибіркова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	4 рік навчання, 7 семестр
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	4 кредити, 120 годин (20 годин лекції, 20 годин семінари, 80 годин самостійної роботи)
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Залік
6. Інформація про консультації	За запитом студента https://classroom.google.com/c/ODEyMTQzNjIwMDY4
7. Мова викладання	українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Пилипенко Ольга Олегівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та обліку
9. Контактна інформація викладача	pylypenko.olha@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	
2. Опис навчальної дисципліни	
Анотація дисципліни	Дисципліна "Поведінкові фінанси" досліджує вплив психологічних та емоційних факторів на прийняття фінансових рішень. Вона поєднує елементи фінансів, психології та економіки, допомагаючи студентам зрозуміти, як ірраціональна поведінка впливає на ринки, інвестиції та особисті фінанси.
Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни	<p>Мета дисципліни Формування у студентів розуміння поведінкових аспектів фінансових рішень, розвиток навичок аналізу та врахування психологічних факторів у фінансовій діяльності.</p> <p>Завдання дисципліни</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити основні концепції поведінкових фінансів. 2. Дослідити вплив когнітивних упереджень та емоцій на фінансові рішення. 3. Розглянути приклади ірраціональної поведінки на фінансових ринках. 4. Навчитися застосовувати знання поведінкових фінансів для прийняття обґрунтованих рішень. 5. Розвинути критичне мислення щодо фінансових стратегій та ризиків.
Пререквізити	
Постреквізити	
Формат проведення дисципліни	<p>В рамках навчального процесу будуть використовуватися форми та методи навчання: тести; командні проекти; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; бесіди і дискусії, кейс-технології.</p> <p>У разі роботи в дистанційному режимі використовується платформа Google Classroom, лекції та семінарські заняття проводяться за допомогою програми електронної комунікації Meet.</p> <p>Поточна комунікація з викладачем буде здійснюватись через корпоративну електронну пошту</p>

3. Перелік компетентностей, яких набувають здобувачі вищої освіти при вивченні навчальної дисципліни

Після вивчення дисципліни "Поведінкові фінанси" студент повинен знати і вміти наступне:

Знання:

1. Основні концепції та теорії поведінкових фінансів.
2. Види когнітивних упереджень (наприклад, ефект надмірної впевненості, ефект прив'язаності, ефект стадності).

3. Вплив емоцій та психологічних факторів на прийняття фінансових рішень.
4. Приклади ірраціональної поведінки на фінансових ринках (бульбашки, панічні продажі).
5. Методи та інструменти для мінімізації впливу упереджень на фінансові рішення.

Вміння:

1. Аналізувати фінансові рішення з урахуванням поведінкових аспектів.
2. Ідентифікувати когнітивні упередження у власній та чужій фінансовій поведінці.
3. Розробляти стратегії для уникнення ірраціональних рішень у фінансовій діяльності.
4. Застосовувати знання поведінкових фінансів для оцінки ринкових трендів та інвестиційних рішень.
5. Критично оцінювати фінансові стратегії з урахуванням психологічних факторів.

Компетентності:

1. Здатність приймати обґрунтовані фінансові рішення, враховуючи поведінкові аспекти.
2. Навички аналізу та прогнозування впливу психологічних факторів на фінансові ринки.
3. Вміння ефективно комунікувати та пояснювати поведінкові аспекти фінансів у професійній діяльності.

4. Тематика та зміст навчальної дисципліни.

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
Тема 1. Вступ до поведінкових фінансів <ul style="list-style-type: none"> • Основні поняття та історія розвитку поведінкових фінансів. • Відмінності між класичною та поведінковою фінансовою теорією. • Значення поведінкових фінансів у сучасній економіці. 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2
Тема 2. Когнітивні упередження у фінансових рішеннях <ul style="list-style-type: none"> • Види когнітивних упереджень (ефект надмірної впевненості, 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2

<p>ефект прив'язаності, ефект стадності).</p> <ul style="list-style-type: none"> Вплив упереджень на інвестиційні рішення. 			
<p>Тема 3. Емоції та фінансова поведінка</p> <ul style="list-style-type: none"> Роль емоцій (страх, жадібність, оптимізм) у прийнятті фінансових рішень. Емоційні ризики та їх наслідки. 	Лекція, практичне заняття	Тести, опитування, розв'язання кейсів.	2/2
<p>Тема 4. Ірраціональність на фінансових ринках</p> <ul style="list-style-type: none"> Фінансові бульбашки та панічні продажі. Приклади ірраціональної поведінки на ринках 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2
<p>Тема 5. Поведінкові аспекти інвестування</p> <ul style="list-style-type: none"> Вплив поведінкових факторів на вибір активів. Стратегії уникнення ірраціональних рішень при інвестуванні. 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2
<p>Тема 6. Поведінкові фінанси та особисті фінанси</p> <ul style="list-style-type: none"> Вплив упереджень на особисті фінансові рішення (заощадження, кредити, витрати). Стратегії для покращення особистої фінансової поведінки. 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2
<p>Тема 7. Поведінкові фінанси в корпоративному управлінні</p> <ul style="list-style-type: none"> Вплив поведінкових факторів на рішення керівників компаній. Упередження в корпоративних інвестиціях та фінансовому плануванні. 	Лекція, практичне заняття	Тести, опитування, розв'язання кейсів.	2/2
<p>Тема 8. Нейроекономіка та поведінкові фінанси</p> <ul style="list-style-type: none"> Взаємозв'язок нейроекономіки та поведінкових фінансів. Використання нейронауки для аналізу фінансової поведінки. 	Лекція, практичне заняття	Тести, презентації, розв'язання кейсів.	2/2

<p>Тема 9. Методи мінімізації впливу упереджень</p> <ul style="list-style-type: none"> • Інструменти для уникнення когнітивних упереджень. • Роль фінансових радників та технологій у покращенні фінансових рішень. 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2
<p>Тема 10. Сучасні дослідження у поведінкових фінансах</p> <ul style="list-style-type: none"> • Огляд сучасних досліджень та трендів у поведінкових фінансах. • Приклади застосування поведінкових фінансів у бізнесі та державній політиці. 	Лекція, семінар	Презентації, тести.	2/2

5. Інформація про індивідуальне завдання.

Індивідуальне завдання спрямоване на закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок в сфері поведінкових фінансів.

За кожною темою здобувач має підготувати індивідуальну роботу у вигляді практичного кейсу. Робота має бути виконана самостійно, плагіат заборонений. Оцінюється відповідність встановленим вимогам щодо оформлення, актуальність наведених даних, аргументованість висновків.

Тема завдання:

Аналіз впливу когнітивних упереджень на фінансові рішення: практичний кейс

Мета завдання:

- Закріпити теоретичні знання про когнітивні упередження та їх вплив на фінансові рішення.
- Розвинути практичні навички аналізу реальних ситуацій з використанням концепцій поведінкових фінансів.
- Навчитися розробляти рекомендації для мінімізації впливу упереджень.

Етапи виконання завдання:

1. Вибір кейсу:

- Оберіть реальну ситуацію, пов'язану з фінансовими рішеннями (наприклад, інвестиційний проект, особисті фінанси, корпоративне рішення).
- Приклади кейсів:
  - Інвестиційна поведінка під час ринкової паніки.
  - Особисті фінансові рішення під впливом ейфекту прив'язаності.
  - Корпоративне рішення, ухвалене під впливом ейфекту стадності.

2. Аналіз кейсу:

- Визначте, які когнітивні упередження вплинули на фінансові рішення.
- Проаналізуйте наслідки цих упереджень (позитивні чи негативні).
- Використовуйте теоретичні концепції поведінкових фінансів для пояснення ситуації.

3. Розробка рекомендацій:

- Запропонуйте стратегії для мінімізації впливу упереджень у подібних ситуаціях.
- Наведіть приклади інструментів або підходів, які можуть допомогти уникнути ірраціональних рішень.

4. Оформлення звіту:

- Підготуйте письмовий звіт, який містить:
  1. Опис кейсу.
  2. Аналіз упереджень та їх впливу.
  3. Рекомендації щодо мінімізації упереджень.
  4. Висновки та особисті рефлексії.

6. Технічне та програмне забезпечення (обладнання).

У звичайному режимі навчання вивчення навчальної дисципліни може передбачати приєднання кожного здобувача до навчального середовища Google Classroom, оскільки там розміщуються навчальні матеріали, проводиться тестування, ведеться журнал оцінювання навчальних досягнень, є можливість для обміну думками.

У режимі дистанційного навчання - вивчення курсу додатково передбачає приєднання кожного здобувача вищої освіти до Google Meet (для занять у режимі відеоконференцій). У цьому випадку здобувачу пропонується самостійно потурбуватися про якість доступу до інтернету.

7. Політика дисципліни

Вивчення дисципліни передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Після здійснення вибору даної дисципліни (для вибіркових дисциплін), вона стає обов'язковою для вивчення та включається до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в дистанційному режимі за погодженням із викладачем дисципліни.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж

були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Здобувач, який спізнився, вважається таким, що пропустив заняття з неповажної причини з виставленням 0 балів за заняття, і при цьому має право бути присутнім на занятті.

За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. При цьому оцінка знижується на 10 %.

Здобувачі вищої освіти мають право скласти екзамен (залік) автоматично, у випадку, якщо впродовж семестру такі здобувачі набрали 90-100 балів.

Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг лише під час складання іспитів (підсумкового оцінювання) за графіком екзаменаційної сесії.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

8. Система оцінювання та вимоги.

Контроль знань студентів здійснюється на семінарських та практичних заняттях.

Поточний контроль здійснюється в процесі проведення семінарських і практичних занять. Метою цих занять є перевірка засвоєння студентами теоретичного матеріалу і вміння застосовувати набуті знання при вирішенні окремих завдань, ситуаційних задач, кейсів. Перевірка може здійснюватись в процесі усного опитування, під час тестування та розв'язання ситуаційних задач і кейсів та на практичних заняттях.

Форми і методи поточного контролю

Форми поточного контролю	Методи поточного контролю
Контроль на семінарських та практичних заняттях	<ul style="list-style-type: none"> - усне опитування - стандартизоване опитування за тестовими завданнями - розв'язання кейсів і ситуаційних завдань - презентації індивідуальних завдань

Умови визначення навчального рейтингу з курсу «Поведінкові фінанси»

Тема 1	8
Тема 2	8
Тема 3	8
Тема 4	8
Тема 5	8
Тема 6	8
Тема 7	8
Тема 8	8
Тема 9	8
Тема 10	8
Індивідуальне завдання	20
Всього	100

Оцінювання знань студентів проводиться за національною шкалою та за шкалою ECTS наступним чином:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Карпінський Б. А. Поведінкові фінанси як ефективний базис відображення раціональності й ірраціональності фінансових рішень у системі державотворчого патріотизму нації. Бізнес Інформ. 2020. №6. С. 282–290. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-282-290>

2. Кізима Т. Лободіна З., Горин В., Кізима А. Поведінкові фінанси як методологічний концепт дослідження сфери публічних фінансів в Україні. Світ

фінансів. 2022. Вип. 4(73). С. 8-21. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/49027>.

3. Нікіфоров П. О., Марич М. Г. Поведінкові фінанси: навч. пос., вид. друге, доповн. і перероб. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2024. 181 с.

4. Повод Т.М. Поведінкові фінанси: сутність та підходи до визначення. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2022. Вип. 14. С. 102–109. DOI:<https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.13>

5. Талер Р. Поведінкова економіка. Чому люди діють ірраціонально і як отримати з цього вигоду. 3-тє видання. Пер. з англ. С. Крикунової. Київ: Наш формат, 2022. 464 с.

Додаткові:

1. Барабаш Л.В. Психологія фінансів і поведінкові фінанси: точки дотику та відмінності. Review of transport economics and management. 2022. Вип. 7(23). С. 151–155. DOI: URL:<http://pte.diit.edu.ua/article/view/258047>

2. Борисова І. Планування особистих фінансів в кризовий період. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. 2021. Т. 32 (71). №3. С. 116-122.

3. Возняк Г.В., Бенюська Л.Я. Обґрунтування поведінкових закономірностей прийняття рішень суб'єктами фінансово-економічних відносин на регіональному рівні. Регіональна економіка. 2021. №1(99). С. 72-80. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2021-1-8>.

4. Возняк Г., Патицька Х. Поведінкові аспекти у прийнятті фінансових рішень в умовах пандемії: локальний рівень. Світ фінансів. 2021. Вип. 3(68). С. 8-22. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/44407>.

5. Гайдаржийська О.М., Щепіна Т.Г., Масюк І.І. Поведінкові фінанси та їх вплив на фінансовий результат діяльності підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2020. №3/1. URL: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.3\(1\).4](https://doi.org/10.37634/efp.2020.3(1).4) <http://efp.in.ua/uk/journal-article/380>

6. Даніел Канеман, Олів'є Сібоні, Кас Санстейн. Шум: хибність людських суджень / пер.з англ. Василь Старко, Наталія Старко. 2-ге вид. К.: Наш формат, 2023. 360 с

7. Ден Аріелі. Передбачувана ірраціональність. URL: <http://www.afo.com.ua/uk/news/2-generalassessment/1297-dan-ariely-predictably-irrational>

8. Дзюба П.В. Шторгін К.В. Поведінкові відхилення інвестиційних рішень: на прикладі схильності до інвестування на місцевих ринках. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. Випуск 37. С. 24–34

9. Дунська А. Р., Жалдак Г. П., Маринченко О. В. Поведінка споживача в умовах кризи та невизначеності: мікроекономічний аналіз. Проблеми економіки. 2024. №1. С. 44–51.

10. Карлін М.І. Поведінкові фінанси: методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для магістрів денної та заочної форми навчання спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 36 с.

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21442/3/Karlin_PovFinMah_2022.pdf

11. Кваша О. В. Основні положення та гіпотези поведінкових фінансів. Економіка та держава. 2020. № 5. С. 225-231.

12. Корнєєв В.В. Поведінкові фінанси та інвестування в експлояційній економіці. URL: <http://iee.org.ua/ua/publication/211/>

13. Ліпич Л.Г., Кушнір М.А., Хілуха О.А., Волинець І.Г. Вплив поведінкових чинників на прийняття інвестиційних рішень. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. 2023. Вип.38. С. 60–67. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.825596>

14. Нікіфоров П.О., Качур Т.І. Реалізація концепції поведінкових фінансів у дослідженнях трансформацій сфери публічних фінансів. Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка. 2021. Вип. 830. С. 37-44.

15. Пахуча Е. В. Поведінка споживача: конспект лекцій. Х., 2023. 126 с. 29. Повод Т.М. Фінансова грамотність населення як пріоритетна умова успішного розвитку держави. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2021. (9), 84-90. <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2021.9.113>

16. Stefano Calicchio Простий підхід до поведінкових фінансів: Вступний посібник з теоретичних та операційних принципів поведінкових фінансів для покращення інвестиційних результатів. 2022. 123 с. [Електронна книга].

17. Сторонянська І.З., Бенювська Л.Я. Поведінкові фактори у прийнятті фінансово-економічних рішень суб'єктами економіки в умовах невизначеності. Фінанси України. 2022. №6. С. 112- 128. https://finukr.org.ua/docs/FU_22_06_112_uk.pdf

18. Танклевська Н. С., Повод Т. М. Поведінкова економіка: етимологія, сутність, теорія. Науковий вісник Льотної академії. Серія: Економіка, менеджмент та право. 2021. Вип. 3,4. С. 38-45. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/6213>

19. Харабара В.М., Грешко Р.І. Третьякова О.В. Поведінкові фінанси: сутність та основні теоретичні блоки. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/107.pdf

20. Hall, A., Scheving, A. S., & Zoega, G. (2021). The Effect of a Financial Crisis on Household Finances: A Case Study of Iceland's Financial Crisis. *Journal of Financial Crises*, 3(4), 1-24. <https://elischolar.library.yale.edu/journal-of-financial-crises/vol3/iss4/1>

21. Kim, M., Koo, H.-G., & Jang, J. (2022). Financial capabilities and financial behaviour of Overseas Filipino Workers in South Korea. *Asian and Pacific Migration Journal*, 31(2), 118–140. <https://doi.org/10.1177/01171968221113342> DOI: <https://doi.org/10.1177/01171968221113342>